

Sadržetak:

VELIKO PROLJETNO SPREMANJE : KAKO POSPREMITI RADOVE NASTALE U VAŠOJ AKADEMSKOJ USTANOVI?

Tamara Krajna, Knjižnica fakulteta strojarstva i brodogradnje, Zagreb

Lea Puljić, Središnja medicinska knjižnica, Zagreb

Marijana Glavica i Iva Melinčak Zlodi, Knjižnice Filozofskog fakulteta u Zagrebu

O otvorenim arhivima ili repozitorijima počelo se govoriti 2002. godine, nakon što su u Budimpeštanskoj inicijativi za otvoreni pristup prepoznati kao jedan od putova za postizanje otvorenog pristupa svim objavljenim rezultatima znanstvenih istraživanja. Tada je započeo trend izgradnje digitalnih otvorenih arhiva pri sveučilištima i znanstvenim institutima. Takvi arhivi imaju namjeru prikupiti sve rezultate znanstvenog rada nastale u okviru ustanove, te svjedoče o njenoj kvaliteti i produktivnosti. Stvaraju ih i održavaju uglavnom knjižničari, a radove u najboljem slučaju pohranjuju sami autori. Sve više se ustanova danas odlučuje na to da svoje djelatnike obveže na pohranjivanje svih objavljenih radova.

Prema Direktoriju otvorenih repozitorija (The Directory of Open Access Repositories - OpenDOAR) te Registru otvorenih repozitorija (Registry of Open Access Repositories - ROAR), u svijetu je danas preko 850 otvorenih arhiva, i većinu čine upravo institucijski repozitoriji. Najveći broj nalazimo u SAD-u, Velikoj Britaniji i Njemačkoj.

U Hrvatskoj su do sada izgrađena tri repozitorija:

• FSB zbirka doktorskih radova (<http://www.fsb.hr/library/search.php>),

• Repozitorij Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (<http://medlib.mef.hr/>) te

• DARHIV - Digitalni arhiv Filozofskog fakulteta (<http://darhiv.ffzg.hr/>).

Na kolokviju će se opisati i usporediti okolnosti u kojima su nastali, njihove svrhe, te iskustva stečena pri implementaciji i održavanju (u područjima softverskih rješenja, izgradnje metapodatkovnih shema, autorskih prava, suradnje s autorima i upravama ustanova, korištenosti i dr.).

Lea Puljić :

Institucijski elektronički repozitorij može biti bilo koja zbirka digitalne građe koju posjeduje, kontrolira ili diseminira određena institucija ili više njih, neovisno o svrsi ili podrijetlu. No institucijski repozitoriji najčešće su elektronički arhivi intelektualnih proizvoda zaposlenika fakulteta i sveučilišta, znanstvenika i studenata čiji je sadržaj dostupan korisnicima unutar i izvan sveučilišta. Osnovna obilježja institucijskih repozitorija su:

- pripadnost instituciji;
- znanstveno-obrazovni sadržaj
- kumulativnost i stalnost;
- otvorenost i interoperabilnost.

U izgradnji institucijskih elektroničkih repozitorija svoj interes pronalaze autori, povećavajući dostupnost i vidljivost vlastite znanstvene produkcije, ali i matične ustanove, predstavljajući na ovaj način svoj rad pred tijelima koja ih financijski podupiru i pred znanstvenom javnošću. Prikupljanje i potpora prijenosu znanja temeljna je zadaća svake knjižnice. Aktivnim sudjelovanjem u izgradnji i upravljanju institucijskim elektroničkim arhivima, knjižnice dodaju novu vrijednost svojoj ulozi prikupljanja, obradbe i širivanja objavljenih spoznaja.

Crow, R. The Case for Institutional Repositories: A SPARC Position Paper. 2002. URL:

<http://www.arl.org/sparc/IR/ir.html>

http://www.arl.org/sparc/bm~doc/ir_final_release_102.pdf

Što su to institucijski repozitoriji (IR)?

Elektronički arhivi intelektualnih proizvoda zaposlenika fakulteta i sveučilišta, znanstvenika i studenata koji je sadržaj dostupan korisnicima unutar i izvan sveučilišta.

Osnovna obilježja institucijskih repozitorija su:

- pripadnost određenoj instituciji,
- znanstveno-obrazovni sadržaj,
- kumulativnost i stalnost,
- otvorenost i interoperabilnost

Važnost IR?

U izgradnji institucijskih elektroničkih repozitorija svoj interes pronalaze:

- autori, povećavajući dostupnost i vidljivost vlastite znanstvene produkcije,
- ustanove, predstavljajući svoj rad pred tijelima koja ih financijski podupiru i pred znanstvenom javnošću.

Izvadak iz dokumenta MZO-a Znanstvena i tehnološka politika Republike Hrvatske 2006. - 2010.

znanstveno-tehnološki sustav koji se financira iz javnih sredstava, mora za javnost biti otvoren. Rezultati istraživanja i razvoja financirani iz javnih sredstava moraju biti dostupni javnosti u obliku otvorenih publikacija ili otvorenog pristupa bazama podataka.

FSB zbirka doktorskih radova

Repozitorij Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

DARHIV - Digitalni arhiv Filozofskog fakulteta

Zajednički uvod:

Početak stvaranja IR - nakon BOAI (2002.)

The Directory of Open Access Repositories - OpenDOAR:

852 repozitorija u ožujku (675 institucijskih)

Registry of Open Access Repositories - ROAR:

855 repozitorija (438 inst)

ROARMAP

<http://www.eprints.org/>

SPARC-IR: An online discussion list on institutional repositories. Subscribers can use the moderated email list to ask questions, share best practices, and debate relevant issues.

nešto o:

tehničke detalje

vrstu gradje

pitanja i probleme oko sakupljanja gradje (autorska prava, komunikacija s korisnicima/autorima i casopisima...)

specifičnosti svakog repozitorija,

kakvo je danas stanje,

kakvo je korištenje,

kakvi su planovi za daljnji razvoj...

Pri izgradnji institucijskog digitalnog arhiva, između ostalog, potrebno je:

- * odabrati softver,
- * definirati model metapodataka,
- * izabrati tipove dokumenata koji će se prikupljati,
- * razriješiti pitanja autorskih prava.

Autorska prava i studentski radovi

Kako ćemo na Filozofskom fakultetu prvo poći s prikupljanjem diplomskih radova, zanimala nas je i regulacija autorskih prava vezanih uz diplomske, magistarske i doktorske radove. Pregledom relevantnih dokumenta ustanovljeno je da nema naznaka o tome da bi autorsko pravo pripadalo ikome drugome do autoru teksta (studentu). Osim obveze dostavljanja rada u određenom broju primjeraka, nikakve druge obveze studenta se ne spominju, pa će eventualnu obvezu pohranjivanja u elektroničkom obliku i osiguravanja javne dostupnosti trebati naknadno formulirati.

ZAKON O PRAVU NA PRISTUP INFORMACIJAMA